

Bog anmeldelse.

Små ord om store spørgsmål.

Niels Christie

Forlaget Mindspace 2012.

126 sider, 198 kr.

Med *Små ord om store spørgsmål* har Niels Christie skrevet en lille, letlæselig bog med meget klare budskaber.

Hans vision er at give flere mennesker mulighed for at deltage i samtalerne om livet og samfundet ved at opfordre eksperterne til at afholde sig fra at bruge af specialiserede ord uden for eksperternes egen kreds. NC's rationale er, at et specialiseret sprog udelukker mange mennesker fra at deltage – at ordkunsten med andre ord kan blive ekskluderende og gøre mange af os tavse. NC. plæderer for, at vi bruger et sprog, som udvider kredsen for, hvem der kan deltage, fordi man bliver lille og føler sig dum af ikke at blive hørt. Sprog skal således skabe broer – ikke isolation.

Christie betegner nogle ord som skadelige. Det gælder f.eks. ord, der opstår *forud for erfaringen* og derfor er upræcise. Man kan eksempelvis sagtens lære at sige et ord som *demokrati* uden nogen personlig erfaring med, hvad det drejer sig om. Dermed bliver ordet let upræcist eller indholdstomt når det anvendes. Han nævner også, at nogle af de store ord bliver meget misvisende. Således taler vi om arbejdsløshed, selvom der er masser af arbejdsopgaver at løse. Det er ikke arbejde, der mangler skriver han – men løn, så der er nærmere tale om lønarbejdsløshed.

En anden slags skadelige ord er *monopoliserede* ord. Det er professionernes ord, som i vid udstrækning er skabt til at symbolisere magt ligesom sundhedspersonalets hvide kitler og dommernes kapper. Ord som *doxa*, *dysleksi*, *relativ deprivation* og *habitus* har en sådan effekt. En tredje slags skadelige ord af særlig interesse er ord, der trænger alle andre ord til side. Fra PPR verdenen kunne det være ADHD, som kommer til at dække hele barnets funktionsmåde, hvis man ikke har et nært kendskab til det konkrete barn. Problematikken bliver så yderligere forstærket af, at der hos stadig flere børn vil blive set adfærd, som tolkes som tegn på f.eks. ADHD, i takt med at sundhedsvæsenet vokser.

I stedet for kategoriseringer skal fortællingen om, hvordan andre er, være en hel fortælling. Hvis psykologer skal kunne hjælpe, må det blive som fortællere af historier om mennesker, som formidlere af kompleksiteten i, hvem den anden er. Ved at undlade at reducere kompleksiteten ved at kategorisere og standardisere bliver der mere plads til uklarheder, hvilket ifølge NC giver nye muligheder for vækst.

Christie beskriver på sin meget enkle måde, hvordan kategoriseringer sætter sig fast. Omgivelserne ser personerne, som kategorierne beskriver dem. Og de kategoriserede kan komme til at se sig selv på samme måde – de kan ved sociologens eller psykologens hjælp ende med den selvforståelse, at de er eller bør være, hvad kategorierne siger, de er.

Alternativet til at bruge de store ord er at beskrive de konkrete hændelser detaljeret, hvorved man åbner for deltagelse i vurderingen af, hvad der skete. Således åbnes og lukkes der for handlemuligheder i kraft af den ordbrug vi vælger.

Flertydigheder skal frem i lyset og etiketter skal holdes på afstand længst muligt.

Vil man have en større kreds med sig, er alternativet til at bruge forskernes fine ord at gå tilbage til de historier, ordene er vokset ud af.

Christie skriver om to slags viden, som begge har styrker og svagheder. Der er den viden, vi møder i det formaliserede uddannelsessystem, og så er der livskundskaben. Udfordringen er at forbinde de to slags kundskaber, hvor man bevarer og udvikler det bedste fra dem begge.

Eksperter skal udnytte, at de er "tosprogede" ved at oversætte mellem de to sprog. Alt der kan forklares, kan forklares med enkle ord.

Med statsautoriseret viden hæver man sig magtmæssigt over mennesker uden autorisation. Sprog bruges som magt og som en sorteringsfaktor i vores samfund. Allerede i skolen hersker denne sorteringsmekanisme.

De første små 100 sider i bogen bygger i høj grad op til den sidste del af bogen, som er en gennemgang af 20 råd til skrift og tale. Der er tale om helt konkrete og meget anvendelige råd, som NC har udviklet og forfinet gennem mange år. Hvert råd uddybes detaljeret og mange af dem illustreres med eksempler.

Bogens indhold og form passer som fod i hose.

Niels Christie demonstrerer med sin bog på en overbevisende måde, hvordan det er muligt at skrive en bog om et særdeles kompliceret indhold på en så enkel måde, at stort set alle kan læse den.

En bog som altid vil være aktuel.

En bog til eftertanke – en bog som med stort udbytte kan læses af alle, men med et budskab som især henvender sig til specialister.

Henning Strand.